

De hyperinflatie tijdens de Weimarrepubliek in de nasleep van WO I. (2)

Rudy De Vos

Met het Verdrag van Versailles werden door het Duitse Rijk verschillende gebieden afgestaan aan de geallieerde landen. Saarland, samengesteld uit de Pruisische Rijnprovincie en de Beierse enclave Palts, kwam onder bestuur van de Volkenbond. De mijnen in dit gebied werden voor 15 jaar aan de Fransen toegewezen. Dit Duits gebied werd dus in die periode niet belast met de hyperinflatie. Er werden postzegels van Beieren en het Duitse Rijk met opdruk Sarre (Franse naam voor Saarland) en 4 of 5 horizontale lijnen gebruikt.

Aangetekende brief verzonden op 19.06.1920 van Sulzbach naar Gelsenkirchen met Beierse- en Reichpostzegels voorzien van een opdruk. Het port 90 Pfennig is correct.

Postzegels van Beieren met de beeltenis van koning Ludwig III met opdruk voor gebruik in Saarland

Op het einde van Wereldoorlog I waren er nog twee van de oorspronkelijke koninkrijken die postzegels uitgaven: Beieren en Württemberg.

Het koninkrijk Württemberg gaf sinds 1902 geen eigen postzegels uit. Voor de frankering van brieven werden de zegels van het Duitse Rijk gebruikt. Alleen voor ambtelijk postverkeer werden nog zegels van Württemberg gebruikt..

De Dienstzegels werden in 1919 overdrukt met "Volkstaat Württemberg".

Dienstzegels met opdruk, uitgegeven in 1919 voor staatsambtenaren van de republiek Württemberg (Mi.nrs. 258 /270)

Postkaart verstuurd op 12.02.1919 van Stuttgart naar Arbeitsamt te Wetzlar. Het tarief van 10 Pfennig, werd voldaan met zegels Mi.nrs.209-237 (2x)

De laatste postrechten werden overgedragen aan het Duitse Rijk op 1 april 1920 tegen betaling van 225 miljoen Mark, die de Württemberg dienstzegels met opdruk "Deutsches Reich" gebruikte voor gans Duitsland

Door de volksofstand in november 1918 werd koning Lodewijk III afgezet. Tijdens de woelige politieke periode die hierop volgde bleef de Beierse post haar werk doen.

Brief verstuurd van Neu-Ulm naar Dresden op 6 mei 1920, de 1ste dag van de tariefperiode die liep t.e.m. 31 maart 1921. Voldaan met zegel Mi. nr. 181 (20 Pfennig)

In 1919 werden de zegels met de beeltenis van koning Ludwig III van de opdruk "Volkstaat Bayern" en vanaf 6 augustus 1919 van de opdruk "Freistaat Bayern" voorzien.

Postwaardestuk met opdruk "Volkstaat Bayern" verstuurd op 7 oktober 1919 van Vaihingen naar Erfurt.

De verzending gebeurde door de republiek Beieren vóór de overdracht van de postale bevoegdheden aan het Duitse Rijk.
Correct tarief 10 Pfennig

Uitgegeven 17 december 1919 tot 17 januari 1920

Uitgegeven 1 maart 1920

Postwaardestuk met vernietigde opdruk "Freistaat Bayern" en nieuw gedrukte zegelwaarde van het Duitse Rijk, verstuurd op 18 oktober 1921 - Correct tarief 40 Pfennig

Vanaf 1 april 1920 kon men in de postkantoren van het koninkrijk Beieren geen eigen postzegels meer kopen. Ze konden nog worden gebruikt tot 30 juni 1920. Vanaf dan werd het Beierse postgebeuren een deel van het postwezen van de republiek. De afkoopsom bedroeg 620 miljoen Mark.

Op 1 januari 1922 werden de verzendingskosten voor Württemberg en Beieren gestandaardiseerd.

In 1920 werden postzegels van Beieren (Mi. nrs. 178/195) overdrukt met de naam "Deutsches Reich" (gecatalogeerd als Mi. nrs. 119/138).

Mi. nr. 120

Lokale brief verstuurd op 2 januari 1922 te Nürnberg. Correct gefrankeerd met 1,25 Mark (Mi.nrs. 120 -121-150) voor de tariefperiode 01.01.1922 t.e.m. 30.06.1922.

Door de steeds snellere opeenvolging van tariefverhogingen sinds augustus 1923 was de hoeveelheid vellen met kleinere, onbruikbare waarden zeer groot geworden. Het bleek bovendien onmogelijk om grotere getallen in bestaande zegelontwerpen in te passen. De Rijksdrukkerij was niet in staat het tempo van de inflatie te volgen, immers naast het ontwerpen en drukken van nieuwe zegels moesten ook nog continu bankbiljetten worden gedrukt. Door het aanbrengen van een waarde opdruk kon veel tijd worden gewonnen, werd de grootte van de stocks in de Berlijnse magazijnen en de opslagplaatsen van de ODP's (Ober Post Directionen) verkleind en kon het gebruik van schaarser wordend papier worden teruggeschroefd. Door de Rijksdrukkerij te Berlijn werden matrijzen in meervoud aangemaakt en ter beschikking gesteld aan de ODP's in verschillende steden. De matrijzen bestonden uit delen van 4 rijen van 5 zegels en vormden de basis van de drukplaat of drukwals (rollendruk) die ter plaatse werd gemaakt.

De postzegelvellen vertonen bepaalde verschillen zowel in de schikking van de zegelbeelden als in de velranden. Met onderstaande voorbeelden wordt getracht iets meer duidelijkheid te brengen

Het bovenste veldeel toont in de onderrand het groene HAN nummer H 2485.21 (uitgifte mei 1921). Dit is de huisdrukopdracht voor de oorspronkelijke zegel Mi. nr. 162, watermerk "ruiten". Het veldeel eronder toont een andere huisdrukopdracht: zwart HAN nummer H 4916.23 (uitgifte 24.08.1923). Beide veldelen hebben verschillende velranden. De zegel met deze waardeopdruk is gecatalogeerd als Mi. nr. 278.

Op dit veldeel zijn beide HAN nummers aanwezig. Bemerkt ook de doorhaling van de som van de oorspronkelijke zegelwaarden per kolom (30 t.e.m. 300) die verschilt van het veldeel op vorige pagina.

Bovenste: plaatdruk (waardeopdruk) op walsdruk (originele zegel) - onderste: plaatdruk op plaatdruk. Oorspronkelijke veldelen Mi. nr. 162, watermerk "ruiten".

► Walsdruk op walsdruk (Mi. nr. 309A)

Naast de Rijksdrukkerij en de particuliere drukkerij die reeds eerder was ingeschakeld in Berlijn, werden zegelvellen vanaf september 1923 overdrukt in 11 ODP's : te Breslau, Erfurt, Frankfurt, Hamburg, Hannover, Königsberg, Leipzig, München, Münster, Stettin en Stuttgart.

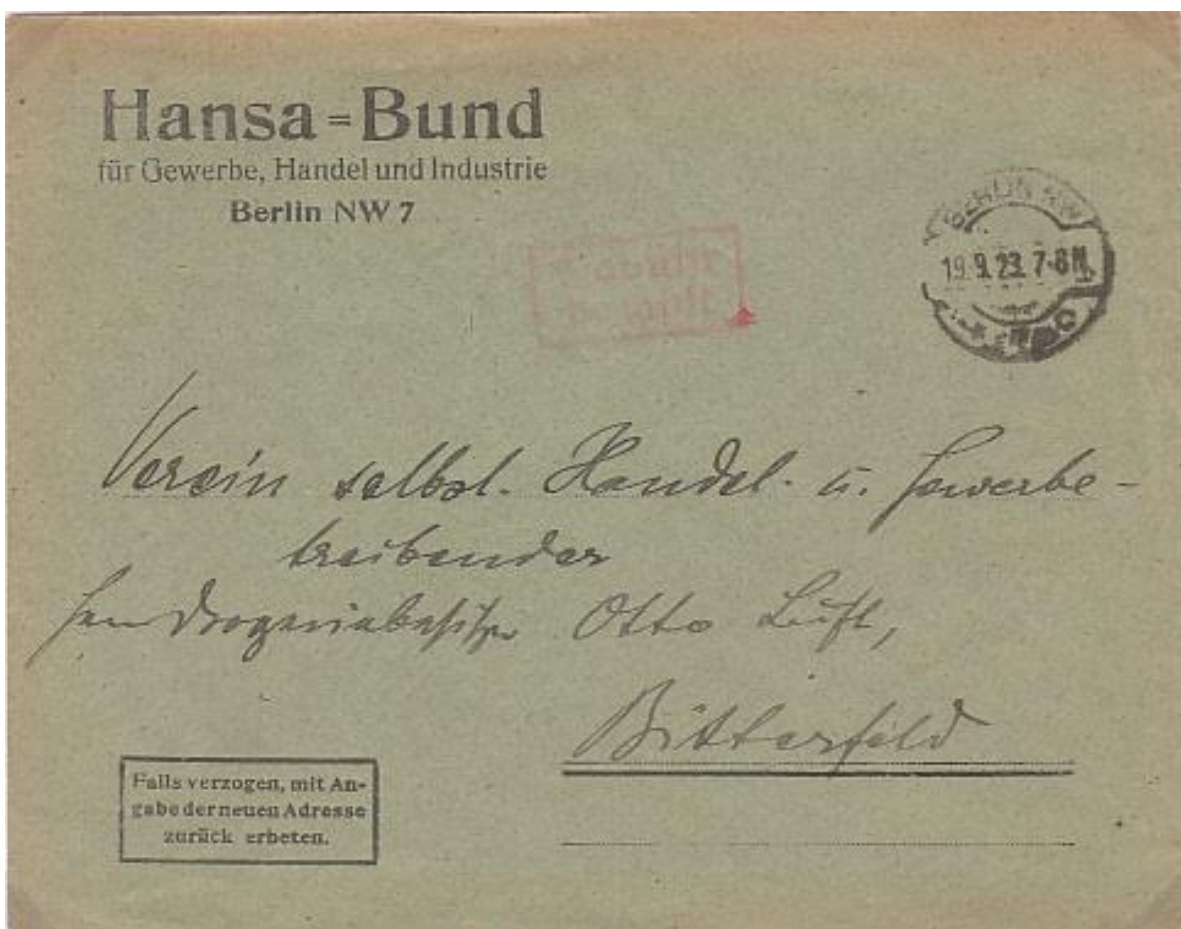
Deze postzegel was te koop vanaf 1 oktober 1923.

Ook met doorsteek, rechts (Mi. nr. 312A) i.p.v. perforatie 14:141/4, links (Mi. nr. 312B) uitgegeven.

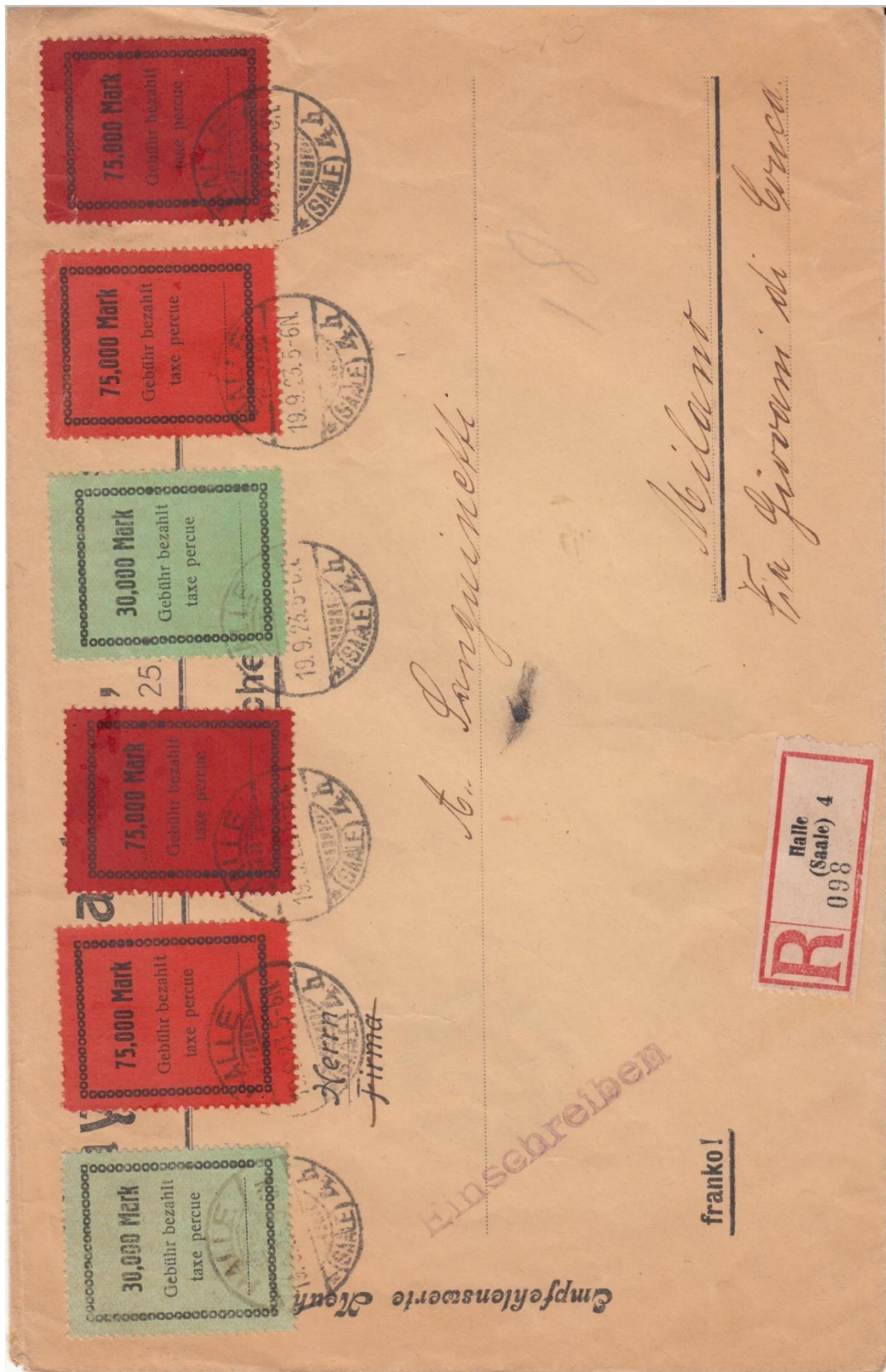
De rode zegel zonder opdruk (waarde 5.000 Mark) werd nooit als basiszegel uitgegeven; hij was wel te verkrijgen in de blauwgroene kleur vanaf 15 september 1923 (Mi.nr. 274).

Niettegenstaande extra drukkerijen werden ingeschakeld, kwamen postkantoren regelmatig zonder postzegels te zitten. Vanaf augustus 1923 moest men daardoor de zgn. baar-geld-frankering gebruiken. Na betaling aan het loket werd veelal gebruik gemaakt van een afstempeling: "Gebühr bezahlt" op 1 of 2 lijnen, al dan niet omkaderd, in verschillende kleuren waarvan rood de meest gebruikelijke was, of met een gelijkaardige stempel die ook de stadsnaam bevat en/of met een tweetalige stempel met diverse Franse teksten waaronder "Taxe Percue" voor internationale post. In een aantal steden bestond de mogelijkheid om vignetten aan te schaffen om het port te voldoen.

Brief verstuurd van Berlijn naar Bitterfeld en afgestempeld op 19 september 1923. Tarief in de periode 01.09.1923 t.e.m. 19.09.1923 voor een brief <20 g bedroeg 75.000 Mark. Betaald aan het loket.

Aangetekende brief verstuurd vanuit Halle in Duitsland naar Milaan op de laatste dag van de tariefperiode 1 t.e.m. 19 september 1923. Er werd voor 360.000 Mark aan vignetten gekleefd. Aankomststempel geplaatst op keerzijde te Milaan op 22 september 1923.

Dergelijke portzegels op glanzend, gekleurd papier met zwarte (ook wel met goudkleurige) inkt gedrukt, zijn privaat maakwerk waarvan het verbruik verboden was. De vignetten werden van een welwillendheidsafstempeling Halle en Schafstätt voorzien. Er zijn poststukken bekend met dergelijke afgestempelde vignetten.

Postkaart verstuurd van Frankfurt naar Helsinki, Finland en afgestempeld op 31 augustus 1923. Tarief in de periode 24.08.1923 t.e.m. 31.08.1923 <20 g bedroeg 20.000 Mark. Betaald aan het loket.

In oktober / november werden de tijdsintervallen tussen de forse verhogingen van de porten zo klein dat de uitgifte van een nieuwe reeks postzegels waarvan tijd op het drukken werd bespaard. Er zijn geen officiële uitgiftedatum bekend, doch de vroegste afstempeling op de serie met rozettenpatroon is 9 oktober 1923. Oorspronkelijk was het de bedoeling om vellen met het postzegelbeeld te drukken die konden gestockeerd worden, doch dit bleek bij walsdruk niet realiseerbaar omdat de waarde opdruk onmiddellijk door een tweede drukcilinder moest gebeuren.

Het onderscheiden van zegels in rozettendruk (vanaf Mi. nr 313) vervaardigd in plaatdruk of walsdruk kan gebeuren door het meten van het zegelbeeld: resp. 17,7 x 21,5 mm en 18,0 x 22,0 mm. Een ander criterium is hetgeen bekend staat als het "visoog". Dit detail bevindt zich in de posthoornlinks boven in het postzegelbeeld. Afhankelijk van druk kunnen beide verschillen soms minder uitgesproken zijn.

Plaatdruk

Walsdruk met visoog

Op 12 november 2023 bedroeg het port voor een brief tot 20 g tien miljard Mark. De 500 miljoen zegel werd pas op 2 november de eerste maal afgestempeld, de 200 miljoen zegel pas op 5 november, de eerste dag van de tariefperiode 5.11.1923 t.e.m. 11.11.1923. Om verwarring te vermijden werd het woord "Milliarden" cursief gedrukt.

De prijzen, dus ook posttarieven stegen nogmaals op 26 november, een laatste maal in Duitse Mark! De Rijksdrukkerij was echter druk bezig met de aanmaak van bankbiljetten en zegels voor de aangekondigde sanering in december.